

УДК 342

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.05.32>

МЕТОДИ РОСІЙСЬКОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПРОПАГАНДИ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ІМІДЖ УКРАЇНИ У СВІТІ

Ромців О.,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри теорії права та конституціоналізму,
Інститут права, психології та інноваційної освіти
Національного університету «Львівська політехніка»
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3776-7120>

Харченко А.,

студентка,
Інститут права, психології та інноваційної освіти
Національного університету «Львівська політехніка»

Ромців О.І., Харченко А. Методи російської інформаційної пропаганди та їх вплив на імідж України у світі.

Дана стаття присвячена визначенню та аналізу основних методів російської інформаційної пропаганди і дослідженню їх реального впливу на створення негативного іміджу України у міжнародному співтоваристві.

Аналіз зарубіжної преси показав, що західний інформаційний простір представляє собою суміш професійних досліджень, фальсифікацій, пропаганди, відкритого маніпулювання та примітивних тверджень. Важливо відзначити, що сьогодні існує достатньо велика кількість закордонних видань, які, підтримуючи путінський режим, все ще розглядають Україну і росію як нероздільний об'єкт і які практично завжди публікують негативні матеріали про Україну та її народ. До таких джерел належать деякі інформаційні ресурси Сербії, Франції, Норвегії, Туреччини тощо.

Більш об'єктивну та правдиву інформацію західні оглядачі мають змогу отримувати від офіційних представників держави, дипломатів, від впливових світових видань, які надають якісну аналітику та експертні висновки. Через сайти організацій, які надають аналітичні та статистичні матеріали. Також відомі блогери, відверто заявляючи про свої політичні вподобання та підтримку, можуть формувати думку частини людей.

Серед основних інформаційних методів, що застосовуються росією в боротьбі проти України, є маніпуляція історією та подіями сьогодення, перекручування історичних фактів та подій сучасності, створення негативної ідентичності України в очах міжнародної громадськості, спекуляція фактами, видуванням рейкових новин тощо.

Загалом, поширення російської пропаганди щодо України має негативний вплив на сприйняття її в світі. А це, в свою чергу, може ство-

рювати суттєві перешкоди для збереження та підтримки суверенітету України, а також її міжнародної інтеграції. Для боротьби з цим явищем важливо продовжувати зміцнювати міжнародну співпрацю у сфері інформаційної безпеки та відкрито висвітлювати факти та правдиву інформацію про Україну.

Ключові слова: пропаганда, інформаційний простір, політичні маніпуляції, фальсифікація, негативний імідж.

Romtsiv O.I., Kharchenko A. Methods of Russian information propaganda and their influence on the image of Ukraine in the world.

This article is devoted to the definition and analysis of the main methods of Russian information propaganda and the study of their real impact on creating a negative image of Ukraine in the international community.

Analysis of the foreign press showed that the Western information space is a mixture of professional research, falsifications, propaganda, open manipulation and primitive claims. It is important to note that today there is a fairly large number of foreign publications which, while supporting the Putin regime, still consider Ukraine and Russia as inseparable objects and which almost always publish negative materials about Ukraine and its people. Such sources include some information resources of Serbia, France, Turkey, etc.

Western observers can obtain more objective and truthful information from official representatives of the state, diplomats, and from influential world publications that provide high-quality analytics and expert opinions. Through the websites of organizations that provide analytical and statistical materials. Also, well-known bloggers, openly declaring their political preferences and support, can shape the opinion of some people.

Among the main information methods used by Russia in the fight against Ukraine are the manipulation of history and current events, the distortion of historical facts and contemporary events, the creation of a negative identity of Ukraine in the eyes of the international public, speculation on facts, the production of fake news, etc.

In general, the spread of Russian propaganda about Ukraine has a negative impact on its perception in the world. And this, in turn, can create significant obstacles to the preservation and support of Ukraine's sovereignty, as well as its international integration. To combat this phenomenon, it is important to continue to strengthen international cooperation in the field of information security and to openly highlight facts and truthful information about Ukraine.

Key words: propaganda, information space, political manipulation, falsification, negative image.

Постановка проблеми. Російські спецслужби завжди робили спроби дестабілізувати обстановку в Україні, підірвати її суверенітет і незалежність, створити їй негативний імідж, а відтак, унеможлививши інтеграцію до європейських та євроатлантичних структур, перетворити на узалежненого й маніпульованого сателіта. Росія відверто продовжує брехати усьому світові про загарбницькі військові дії на території України, називаючи це спецоперацією по визволенню російськомовних громадян України, таким чином вводячи в оману не тільки своїх громадян, а й певну частину західного суспільства.

Метою статті є окреслити методи російської інформаційної пропаганди і визначити їх реальний вплив на створення негативного іміджу України на міжнародній арені.

Виклад основного матеріалу. Дослідження інформаційного простору західних країн, щоб отримати дані про Україну, виділити експертні оцінки та аналітичні висновки, є завданням, яке хоч і трудомістке, але не менш цікаве. Ця складність виникає з можливості «читати» інформацію на кількох рівнях:

- Офіційний рівень, де представлені точки зору держави в мові дипломатії на різні питання, явища та події з різними акцентами та оцінками.

- З ряду впливових видань, таких як The Guardian [1], Le Monde [2], Newsweek [3], The Washington Post [4], Die Zeit [5], які надають якісну аналітику та експертні висновки.

- Оцінки можна витягнути з аналітичних програм на інформаційних ресурсах, таких як Радіо Свобода, BBC, Deutsche Welle та інших.

- Західна блогосфера відображає свій власний погляд на українські питання та сприймає їх різноманітними способами.

- Сайти організацій, які надають аналітичні матеріали, такі як Chatham House, Інститут Мак-

са Планка, Інститут Маккейна [6], Атлантична Рада, Фонд Карнегі, і приватні розвідувально-аналітичні компанії, такі як Stratfor, також є цікавими джерелами.

У зв'язку з кібертехнологіями інформаційні війни стали доступнішими та ефективнішими, тому інформація стала «дешевою зброєю». Регулярний аналіз західних інформаційних ресурсів дозволяє відстежувати динаміку згадок про Україну як кількісно, так і якісно. Ця динаміка відображає ступінь поінформованості західних суспільств про Україну і зацікавленість нашою країною та подіями навколо неї.

Путінський режим у плані безпеки часто характеризується як «мілітократія», яка керується особами зі спецслужб і продовжує політику своїх попередників, таких як ЧК і КГБ. Вони активно прагнуть поширювати ненависть до трьох основних аспектів: антидемократизму, антизахідництва та антисемітизму. Щоб забезпечити своє виживання та самоствердження, «мілітократи» трансформують оточуюче середовище, створюючи квазідержави, наприклад, Придністров'я, Південну Осетію, «ЛНР» і «ДНР», та ведучи гібридні війни на різних рівнях.

У західному інформаційному просторі багато оцінок надаються колишніми советологами (які нині виступають як росієзнавці), які все ще розглядають Україну і Росію як нероздільний об'єкт, на відміну від сучасних західних дослідників, таких як Пол Даньєрі, Александр Мотиль, Едвард Лукас, Джеймс Шерр, Андреас Умланд, які розуміють різницю між українцями і росіянами, а також між двома країнами, і досліджують російський великодержавний націоналізм та національну свідомість росіян.

Загалом західний інформаційний простір представляє собою суміш професійних досліджень, фальсифікацій, пропаганди, відкритого маніпулювання та примітивних тверджень. Важливо відзначити, що існують ресурси, на яких практично завжди публікують негативні матеріали про Україну та її народ. До таких ресурсів входять, наприклад, сербські видання Pechat та Vidovdan, французька Agora Vox, турецька газета Güneş, а також норвезькі ресурси Steigan.no і Nettavisen. На цих ресурсах регулярно публікуються матеріали, які очерняють імідж України і її громадян [7].

Ситуація розвивається так, що в інформаційному просторі заходу активно зростає вплив «лівих інтелектуалів і путінських агентів», які дивляться на Україну як на об'єкт для своєї критики [8]. Варто зауважити, що сприйняття України та оцінка подій в країні сформовані під впливом точок зору і оцінок громадян України, зокрема тих, хто був прихильниками колишнього президента В. Януковича.

Наприклад, у 2017 році датська газета «Berlingske» опублікувала інтерв'ю з Є. Бонда-

ренко, народною депутаткою України з рік від Партії регіонів (2006-2014 рр.). У цьому інтерв'ю вона намагалася переконати датців, що напад росії на Україну – це брехня, і що в Україні має місце громадянська війна [9].

Інший погляд представлений у публікації на британському сайті Open Democracy, де Катерина Яковленко з Донбасу розповідає про «повагу, любов і здорову критику» до своєї країни. Також варто відзначити, що народний депутат С. Лещенко часто цитується у західних джерелах [10]. З урахуванням цього, можна зрозуміти, як формується інформаційний ресурс та як виникають оцінки, висновки і прогнози щодо України. Важливо розглянути і методи «виробництва інформації», яка наповнена різними оцінками та прогнозами щодо нашої країни, щоб розуміти, як це відбувається і які інструменти використовуються для цього [10].

Перший метод - маніпуляція історією та подіями сьогодення. Наприклад, у статті, опублікованій 1 лютого 2017 року на французькому Aogo Vox із підписом Куртуа Лорана, автор представляє Київ і українську державність як "плід уявлень" та висловлює симпатію до царських указів 60-х років XIX століття, спрямованих проти української мови. Автор також стверджує, що українська мова була заборонена тоді як «вектор бунтарства і сепаратизму», і навіть спростовує етнічний статус кубанських козаків, вважаючи їх не українцями [11].

Куртуа Лоран також намагається виправдати злочини Радянського Союзу та дії росії в Криму, а також оправдовує окупацію Криму та війну на Донбасі, прославляючи російську армію та оспівуючи рівень військових технологій росії. Експерти вказують на те, що ці спроби пропаганди «межують із самокарикатурою» [11].

Також варто відзначити специфічне використання слів, фраз та понять у цьому методі, таких як «київська хунта» та «фашисти», які мають негативне забарвлення та використовуються для створення образів. Поняття також можуть бути використані для створення враження правдивості та обґрунтованості пропаганди. Загалом, цей метод має на меті перевернути історичні факти та події сучасності, а також створити негативну ідентичність України в очах міжнародної громадськості [12].

Серед інших методів:

- тавтологічна риторика і стилістичні трюки: використання надмірної повторюваності слів або фраз у риторичі, як, наприклад, «ДНР» як «справа народна» або використання синецдохи, яка намагається узяти окремих елемент (наприклад, президента Путіна) за всю росію;

- пряма фальсифікація фактів: створення або поширення неправдивої інформації, як, наприклад, вказівка на інтерв'ю українського Пре-

зидента у New York Times або історію «розп'ятого хлопчика», що була розповсюджена російськими ЗМІ [8];

- фальшування картини світу: спроба перевернути реальність і створити негативне враження про українців, розмежовуючи їх як «ми – борці за благо всіх», а інших як «фашисти», і намагаючись змінювати межі на карті світу;

- культивування фальшивих узагальнень: спроба нав'язати ідею, що всі кримські татари і весь народ співпрацювали з нацистами, створюючи загальну негативну ідентичність;

- конспірологічні теорії: використання теорій змови, таких як існування змови Заходу проти росії або її православних цінностей;

- формування неіснуючих дилем: спроба створити штучні альтернативи, які навмисно неправдиві, наприклад, «захист матушки-росії або загибель від фашизму та фальшивої демократії».

- маніпулювання детермінантами: гра з причинами і наслідками подій, спроба змінити справжні причини та наслідки, створюючи неправдиву історію.

- використання порожніх заяв: включення до оцінок і прогнозів порожніх заяв, які не мають суті, але звучать обіцяюче та виправдовують становище.

- використання «слів-пасток»: включення слів, які створюють вигляд об'єктивності або приховують справжню суть ситуації, таких як «так званий» або «вважається»;

- використання неправдивих соціологічних даних для підсилення враження про широку підтримку Путіна в росії;

- використання фальшивих «експертів» і «фахівців» на телебаченні та в медіа, які розповсюджують дезінформацію та маніпулюють громадською думкою.

Фальшована історія в руках цих «фахівців» призводить до збурення розуму глядачів та споживачів контенту. Нездатність отримати інформацію з альтернативних джерел та страхи являються чинниками, які сприяють успішному використанню інформаційної «зброї». Війна в Україні ще більше підсилила ці страхи. Внаслідок діяльності цих фейкових науковців формуються уявлення про Україну, її історію, політичне сьогодення та майбутнє, які базуються на стереотипах та неправдивій інформації.

Підводячи підсумки, варто сказати, що поширення російської пропаганди щодо України є важливим аспектом інформаційної війни, який має значний вплив на загальне сприйняття України в світі. Це проявляється в наступному:

1. Дезінформація та маніпуляція. Російська пропаганда активно використовує дезінформацію, фейкові новини та політичні маніпуляції для створення негативного іміджу України. Це може

включати в себе поширення спекуляцій про конфлікт, внутрішні проблеми та загрози для стабільності.

2. Засоби масової інформації. Контроль над російськими медіа та інформаційними ресурсами дає Кремлю можливість впливати на сприйняття подій в Україні та світі. Російські ЗМІ розповсюджують неправдиву інформацію та змішують факти зі спекуляціями.

3. Формування негативного стереотипу. Російська пропаганда активно працює над формуванням негативного стереотипу щодо України та її народу. Це може включати в себе намагання зображувати українців як радикальних націоналістів або екстремістів.

4. Політичний вплив. Російська пропаганда також впливає на політичний діалог та рішення різних країн. Це може впливати на підтримку України у міжнародних організаціях та у відносинах з іншими країнами.

5. Заходи протидії. Щоб протистояти російській пропаганді, багато країн вживають заходів протидії, таких як фінансування незалежних медіа, підвищення медіаграмотності громадян та аналіз і викриття дезінформації.

У цілому, поширення російської пропаганди щодо України має негативний вплив на сприйняття України в світі. Це може ускладнювати зусилля України на шляху до міжнародної інтеграції та підтримку її суверенітету. Для боротьби з цим явищем важливо продовжувати зміцнювати міжнародну співпрацю у сфері інформаційної безпеки та відкрито висвітлювати факти та правдиву інформацію щодо України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. «The Guardian». URL: <https://www.theguardian.com/international>.
2. «Le Monde». URL: <http://www.lemonde.fr/>.

3. «Newsweek». URL: <http://www.newsweek.com/>.
4. «The Washington Post» URL: <https://www.washingtonpost.com/>.
5. «Zeit online». URL: <http://www.zeit.de/index>.
6. International Republican Institute» URL: <http://www.iri.org/>.
7. «Радіо Свобода». Єврейська карта в російських спецопераціях проти України URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/1774059.html>.
8. «Svenska Dagbladet». Staffan Heimerson. Vänsterns nidsbild av Ukraina stämmer inte URL: <https://www.svd.se/heimerson-vansterns-nidsbild-av-ukraina-stammerinte/i/senaste/om/ledare>.
9. «Berlingske» Marie Krarup. Politiske fanger i Ukraine URL: <http://puls.b.dk/politiske-fanger-iukraine/>.
10. «Open Democracy». Kateryna Iakovlenko. Disconnected society: how the war in the Donbas has affected Ukraine. URL: <https://www.opendemocracy.net/od-russia/kateryna-iakovlenko/disconnected-society-how-war-in-donbas-has-affected-ukraine>.
11. «Agora Vox». Courtois Laurent. Débat «Deux regards sur l'Ukraine»: la vérité assassinée pendant deux heures par Florian Lemarchand de Radio-Kiev-fréquence Bandéra. URL: <http://www.agoravox.fr/actualites/medias/article/debat-deux-regards-sur-l-ukraine189224>.
12. «The Washington Post» Jack Losh. TV in breakaway Ukraine has a distinct Soviet tint to it. URL: https://www.washingtonpost.com/world/europe/tv-in-breakaway-ukraine-has-a-distinct-soviet-tint-to-it/2017/06/04/d01be0d6-4097-11e7-adba394ee67a7582_story.html?utm_term=.9802d87e4535.